

Izšla vsak torkelj
in večja s poštnino
spod in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za tretje leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
spremljajo v tiskarni
na Cirila, kovaške
ceste št. 5. List se
pošilja do odprevidi.

Redniški katalog tiskar-
nega društva do-
ljuje kat brez po-
sodne naročnina.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pozornost listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Skopljali se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do ure polnoči.

Štev. 38.

V Mariboru, dne 17. septembra 1903.

Tečaj XXXVII.

Volitve v okrajni zastop gornjeradgonski.

Dne 11. septem. 1903 so volile kmetske občine v okrajni zastop gornjeradgonski. Velepomemben dan je bil 11. september, velepomemben za slovenski okraj, za celo slovensko zemljo. Upapolni so hiteli narodni volilci na volišče, upajoč in zanašajoč se na zmago, upajoč, da sterejo danes kletu glavo nemčurskega sovraga. Zanašali so se vsi na enega, eden na vse in preštevali svoje glasove. Našteli so en glas večine. »Zmaga!« zaklicalo jim je veselja rodoljubno srce. A stoprav v tem trenutku se je našel politični izdajalec. Kakor nekdanji izdajalec Efišalt, ki je izdal Spartance pri Termopilah pogubi, kakor se je našel med apostoli Judež Iskarjot, ter izdal svojega Zveličarja, tako se je našel med narodnimi volilci eden in potisnil s svojim glasom okrajni zastop v roke besne stranke nemčurske! In ta človek, ki je izdal narodno stvar, je **Jože Muhič** iz Ženika pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Njemu je ob strani stal Janez Vučina, oni, ki je zatrjeval, da ne bo volil Bračka, in ne oddal svojega glasu nasprotnikom.

In okrajni zastop je padel zopet v nemčurske roke. Padli smo! Domovina, tužna zapuščenca, ti teptana domovina slovenska, ne plakaj! Zgodovina slovenska, sodi Efišalta, sodi Judeža. Izdal je svojo mater, svoj narod!

Volilci prihajajo.

Narodni volilci so prihajali lepo mirno in skupno vsak od svojega kraja ter se zbi-

rali pri narodnem gostilničarju g. Škrlecu. Nasprotniki so šli pa naravnost h Kürbusu, ki živi od slovenskih grošev, voli pa vedno z Nemci. Narodni volilci so videli, da sta Muhič in Vučina šla v na-protni tabor in pričakovali niso nič dobrega. Upanja sicer niso zgubili... A vendar je Muhič ostal v prugem taboru in z njim Janez Vučina, predstojnik v Terbegovcih.

Agitacija.

Ko so videli naši volilci, da nas predasta Muhič in Vučina v roke nasprotnikov, hoteli so jima z mirno prošnjo in prigovarjanjem dokazati, kako krivično postopata. Vse zastonj! Zastonj ves napor. Muhič je rekel: »Jaz sem za Slovencev sit.« A sirota uboga pa niti trohice nemški ne razume, in živi med samimi Slovenci. »Črna zemlja — pravi pesem — naj pogltno izdajice!« Gostilničar Kürbus je pa vabil volilce z besedami: »Le sem in volite z nami. Mi imamo (zapomnite si, bilo je v petek 11. sept.) race, purane in goske!«

Bračkotu huda prede.

Točno 12 minut čez osem se je volila komisija. Dva Negovca, Bračkova pristaša, sta še manjkala. Bračko ves v skrbeh hiti prosit uradnega vodjo Rajnerja, naj počaka še pol ure, ker še niso vsi skupaj. A dobil je odgovor, da ni pomagati in da se mora točno začeti. Tako je bila komisija sestavljena iz dveh naših mož in dveh nasprotnikov. V tem sta pa že prišla manjkajoča. Bračko pomirjen reče: »Zdaj še hodimo malo pit, zdaj imamo malo cajt.« — »In pa golaža jest,«

pripomnili so nekateri in živahen smeh je nastal.

Volitev — izid.

Začelo se je glasovati. Naši možje so stali trdno kakor skala in volili odločno narodne može. Na vrsto pride Muhič in v tem trenutku mu nevidljiva roka pritisne na čelo pečat izdajstva. Postal je Bračkijanec. Vučina, ki je že tolikokrat teptal svoje pravice in svoj narod, in ki se je prej bahal, da bode sedaj Slovence volil, tudi ta je volil — nemškutarje, ki so slovenske krvi. Po končanem glasovanju se naznani, da manjka narodnim volilcem en glas, ter da je prišlo med volilcem Zemljičem in Miknom do ožje volitve. Naši so se odtegnili glasovanju. Po izdajstvu Jožefa Muhiča smo torej propali in okrajni zastop ostane zopet v rokah tujcev. Zopet bodo gospodovali na slovenskih tleh naši nasprotniki, gospodovali tujci.

Pritožba se vložil.

Pri volitvah volilnih mož sta dobila Črnjavič in Misleta iz Mote enako število glasov. Žreb je določil volilcem Misleta. Okr. glavarstvo pa je poslalo Črnjaviču legitamacijo in ne Misletu. Črnjavič je volil Bračka. Pa tudi o volitvah veleposestev se vložil pritožba. Videli bomo, kje je pravica!

Kdo so volilci Bračka?

Čudili se bodete, dragi bralci, čudil ves svet, ako vam povem, kdo so Bračkovi volilci. »Štajerc« bo vpil, kakor vpije vedno: »Kmet naj kmeta voli!« In naši narodni volilci so volili kmet kmeta. Ali so volili nasprotni? Ne; ti so volili kmet meščana, nad-

Listek.

Sovražniki mladine.

Spisal I. N.

Lepo pomladansko solnce priplulo je ravnokar čez gore ter razlilo svojo čarobno luč v dolinico, kjer je stala majhna, lično zidana hišica, kakih pet minut od trga D.... Pred njo se je razprostiral lepo urejen vrt in nekaj polja.

Iz hiše je stopila žena, kakih štirideset let stara, za njo pa njeni jedinček Tine, ki je še komaj dovršil šestnajsto leto. Poslavljaj se je danes od domače hiše in mati ga je spremljala do postaje, odkoder se je popeljal v mesto M.... učit se mizarstva. Pot ju je vodila mimo pokopališča, katero sta med potom obiskala ter pokleknila pri železnem križu z napisom: »Tukaj počiva Franc Završnik, priproččen vsem znanem v molitev.« Bil je to Tinetov oče, ki je pred jednim letom umrl.

S solznimi očmi se je ločil Tine od očetovega groba ter se podal dalje na pot. Dospelši na postajo, dala mu je mati lepih naukov na pot, posebno pa, da naj se varuje slabe tovaršije. Tine ji je obljubil, zvesto se ravnati po njenih nasvetih.

Vlak zažvižga, zapustivši velike oblake dima za seboj in dirja naprej. Tine je gledal skozi okno, mahal še od daleč z robcem materi v slovo, dokler mu ni popolnoma izginila izpred oči. Pogledal je še enkrat domačo okolico in milo se mu je storilo pri srcu, nevedoč, ali jo bo še kedaj videl ali ne.

Pripelje se na prvo postajo in vlak se ustavi. Ljudje, ki so se vračali iz sejma, so se kar vsipali v vozove ter zasedli vse klopi. V tem pride tudi živa, rudečelična deklica, ogleda se na okrog, ter sede zraven Tineta, kjer je bil edino še prazen prostor. Bila sta kmalu v živahnem pogovoru in predno sta se nadejala, se vlak vstavi na postaji.

»Z Bogom, deček! Tukaj jaz izstopim«, reče deklica ter mu pomoli nežno rokico v pozdrav.

»Z Bogom!« stisnil ji je desnico ter ji pogledal ljubeznivo v obraz.

Brzo kakor veriverica je skočila deklica z voza ter izginila pri izhodu, zamahnivši Tinetu, ki je stal pri oknu, z roko v pozdrav.

Nemo je gledal Tine za njo in v srcu zbudilo se mu je neko čustvo, kakor še nikoli poprej. »Kako rad bi imel tako sestrico, pa...!« V take in enake misli zatopljen, pripelje se do mesta, kjer je stopil v učenje. Iz početka pohajale so mu vedno misli na

ono neznano deklico; a polagoma je ves dogodek pozabil.

Učil se je Tine pri svojem mojstru tako izvrstno, da je z dvema letoma že znal vsa mizarška dela ter postal pomočnik. Jedno leto je še ostal pri svojem mojstru, potem pa se podal v glavno mesto k bogatemu mizarju Ferjaniču, da se bolje izuri v tej stroki ter potem začne delati v svojem domačem kraju kot lasten mojster.

Svojemu novemu mojstru se je Tine zelo prikupil, ker je bil priden in imel skrb za delo. Od tistega časa, ko je imel tako spretnega pomagača, imel je mnogo več dela, ker je bil Tine prijazen in si znal pridobiti spoštovanje vseh, kateri so ga poznali. Vsi so trdili, da bode iz njega še imeniten mojster.

Pri Ferjaniču je bil tudi pomočnik, ki je imel naročenih več brezverskih časnikov in romanov, katerih glavna vloga je bila, udrihati po katoliških duhovnikih in po sveti veri. Ker je bil Tine ukaželjen fant, izposojeval si je knjige, da je čital v prostih urah.

Ko je nekoliko časa čital te veri sovražne, nemškutarškoluteranske liste, dobival je vedno bolj mrzljivo do duhovnikov ter do izpolnjevanja krščanskih dolžnosti; postal je sovražnik milega materinega jezika; postal je nemškutar-luteranec in pozneje brezverec. Postal je tudi nevljuden, zgubljal vedno bolj

učitelja in gostilničarja. Zakaj pa niste klicali: »Gospodar Vračko!« ampak lepo ponižno: »Naš gospod oča Wratschko.« Vračka je volilo: 11 posestnikov (?) devet gostilničarjev, 1 mesar, 1 trgovec, 2 nadučitelja, 1 meščan. To si je pogledi slovenski narod in strmi!

Kdo je zmagal?

Iz gori navedenega je razvidno, da je to za Bračko zelo klaverna zmaga. Pred tremi leti smo imeli še samo 10 glasov in letos? Ko bi ne bilo izdajice, bi zmagali. To je napredek in vidi se, da dolgo ne bo — in Bračko bo šel. Tudi je bil Bračko tako splašen, da ni pustil streljati sebi v zmago, kakor je mislil. In moralno smo zmagali mi! Sami pošteni, trdni kmetje so, ki niso hoteli voliti gospoda »gospodarja« Bračka. Njega je volilo nekaj posestnikov in lepo število gostilničarjev, kar je priča, da ga imajo radi.

Raznoterosti.

Naši volilci so se zdržali mirno, le ko je šel mimo njih Jože Muhič, obstopili so ga, in ga pomilovali. Siromak istega trenutka ne bo pozabil, dokler bo živ in če ima le količkaj sranj. Najbolj pa je naše izzival gostilničar Johann Kürbus. Kaj pa je z Muhičem? Niti napil in najel se ni prav in že smo ga videli na cesti pobitega in klavernega.

Slovinci! Dan 11. septembra je za nas dan poraza, č a s t n e g a poraza ali moralne zmage. Če še sedaj ni bilo sojeno streti glavo nemčurstva, dolgo se ne bo dvigala. V prah z njo! Vi volilci pa vztrajajte, kakor ste sedaj in doživeli bodete dan častne zmage, zmage nad svojimi tlačitelji. Ne udajmo se, ampak »Naprej z astava Slave!«

Politični ogled.

Deželni zbor štajerski se snide prihodnji ponedeljek, dne 21. t. m. Slovenski poslanci bodo seveda šli v deželni zbor. Kakor slišimo, pripravljajo predloge, ki bodo v korist slovenskemu ljudstvu in v čast našemu zastopstvu v deželnem zboru. Naj nastopajo vedno dobro poučeni in z vso odločnostjo!

Štajerski deželni proračun za leto 1903 in 1904 je že gotov in je bil že dostavljen deželnim poslancem. Za l. 1903 izkazuje za 24.163.382 kron potrebnin proti lanskim 22.731.893 K in proti 24.312.066 K za l. 1904. Ker je pa pričakovati še mnogo izdatkov, bo proračun gotovo prekoračil sedanjo njegovo svoto za l. 1903, kar bo povzročilo povišanje doklad.

in bolj veselje do dela ter iskal razvedrila po krémah in v malopridni družbi. Ljudje, ki so ga prej hvalili, so dejali: »Zelo smo se motili!«

Ko nekega dne čita Tine neko zelo idealno povest, — zadrema. Pred oči mu stopi rudečelična deklica. Hitro se je zbudil, pa te sanj ni mogel pozabiti. Nedeljo potem je bila v gostilni »pri črnem orlu« godba s plesom, kamor se je tudi Tine podal. Plesna dvorana je bila skoro do cela napolnjena, ko je prišel Tine in se vsedel pri posebni mizi, koder je bil še prostor.

Ko si je nekoliko ogledal goste, zapazil je sebi nasproti sedeti neko rudečelično deklico; zdela se mu je znana. Tudi ona pogleda nanj. Oči se jima srečajo.... V tem trenutku mu stopi pred oči prizor na železnici in takoj je spoznal svojo nekdanjo znanko na železnici.

Godci zagodejo in plesalci se zazibljejo v lahek valček. Tudi Tine vstane ter prosi deklico za ples. Dekle hitro vstane in kmalu sta se sukala v sredini veselih plesalcev.

Po končanem plesu Tine vpraša: »Prosim, s kom sem imel čast plesati?«

»Moje ime je Amalija Zelenik, gospod Završnik«, odgovori deklica in rudečica ji zalije obraz.

»Kako pa vi mene poznate?«

Deželni zbor kranjski je sklican za dne 22. t. m. Zadnji terek, dne 15. t. m. bi se imeli posvetovati načelniki deželnozbornih klubov pri deželnem predsedniku baronu Heinu. Katoliško-narodna stranka je odklonila povabilo ter izrekla, da se ne posvetuje o deželnozbornih formalnih vprašanjih, dokler ni osigurana zadovoljujoča preosnova deželnega reda in deželnega volilnega reda. Baron Hein je gotovo naredil kisel obraz, ko je dobil to odpoved. — Tukaj omenimo tudi, da je bil pri dopolnilni volitvi državnim poslancem namesto Vencajza izvoljen dvorni svetnik Franc Šuklje.

Češka zmaga. V Moravskih Hranicah, mestu na Moravskem, je bil dolgoleten boj mej Čehi in Nemci za občinski zastop. Pri zadnjih volitvah je zmagala prvokrat češka stranka v dveh razredih ter dobila s tem večino v občinskem zastopu. Sedaj že županuje Čeh. Nemci se silno jezijo nad Čehi. A kaj jim morejo?

Makedonski dogodki. Naši vojaki morajo biti zopet pripravljani, da odkorakajo v Makedonijo, ako pride višje povelje. V Makedoniji se zopet neusmiljeno koljejo. Bolgarski narod bi jako rad, da bi njih knez napovedal boj Turčiji ter šel na pomoč makedonskim bratom. Toda knez Ferdinand, nemškega pokoljenja seveda, nima poguma. Ljudstvo mu to zameri, in knez se boji za svoje življenje. Uvedle so se jako stroge naredbe za varnost njegovega življenja. Napetost med Bolgarijo in Turčijo vkljub vsem nasprotnim naporom kneza Ferdinanda raste in skoro nobenega dvoma ni več, da stojimo pred turško-bolgarsko vojsko. Iz Črnogore dohaja vest, da se organizujejo tamkaj ustaške čete za Makedonijo. Jedna takih čet, broječa 500 mož, se nahaja baje že v Makedoniji. Vsem Črnogorcem, ki so v stanu uriti orožje, se je razdelilo po 1000 patron, ki so došle iz Rusije. V Makedoniji divjajo Turki naprej. Nobenega razločka več ne delajo med Bolgari, Grki in Vlahi, ampak pomore vse, kar nosi krščansko ime.

Dopisi.

Sv. Ilj v Slov. gor. (Še nekaj o občinskih volitvah.) V nam nasprotnem taboru se še ni hotel vihar poleči, ki je nastal ob znanem porazu dne 27. avgusta, tega zgodovinsko znanstvenega dne. Strašno hudo se jezijo nemčurji, da sta spoštovani gospe Swaty in Pruč dali pooblastila za prvi volilni razred Slovincem. Svoj žolč izlivajo po svojih časnikih čez omenjeni gospe ter

tudi čez one poštene Nemce, ki so se volitve zdržali. Kaj je vse počenjala in kakih pripomočkov se je posluževala nemčurska stranka, kaže jasno ta-le dogodek.

H gospej Pruč, katera je že poprej obljubila naši stranki pooblastilo, so prišli dan pred volitvijo nemčurji beračit za pooblastilo. Dasiravno je vrla gospa odločno zavrnila njihove ponudbe, so vendar ti agitatorji dobili na zvit način od nje podpis. Drugo jutro, t. j. na dan volitve, pa so dobili od nje pooblastilo tudi našinci in po postavi bi bilo le zadnje veljavno. A komisija je spoznala slovensko pooblastilo za nepostavno, a svoje pa seveda za veljavno. Ko bi bila njihova obveljala, prišlo bi bilo do srečkanja. A v tem odločilnem trenutku vstopi v volilno sobo gospa Pruč sama ter izjavi pred komisijo, da mora Slovenec Ferk voliti za njo. S tem je bila zmaga nam odločena. Omenim tudi, da je komisija ovrгла pooblastilo, katero je dala Slovincem tretja volilka iz veleposestva. A vendar jim ni pomagalo prav nič; morali so propasti, sramotno propasti, kakor trdijo sami po svojih časnikih: »eine beschämende Niederlage«. — Pred volitvijo so se nasprotniki bahali, posebno polički očka Reininger, ta veleučeni in velemodri, da bodo pripeljali samo za tretji razred do sto nemških volilcev. No, gospod »fortschrittler« Reininger, kakor se radi nazivate, kje pa ste imeli teh sto vaših volilcev, ko ji je bilo borih 30? Ali so morda bili skriti v hotelu Felserjevi koruzi? Pa saj to ni bilo možno, kajti če bi tudi čepeli med bučami po tleh, bi jim gledale njih slamnate butice par čevljev nad koruzo. In kje bi jih neki vzeli? Mogoče bi jih tedaj toliko skupaj spravili, če bi bil ti Reininger šel agitirat tudi v Höltschlov, Fiserederjev, Sadovjav pa Felserjev zelnik. V drugem razredu so zmagali »tajnaceljni« le vsled tega, ker je bil volilnik sestavljen tako, da Nemci iz tretjega razreda so bili v drugem, a Slovinci iz drugega pa v tretjem volil. razredu. Omenil bi tudi tukaj javno one mlačneže, ki so izostali od volitve, ali pa so volil proti nam. Volitev nam je pokazala, katerih obrtnikov se imamo v prihodnje držati. V tem oziru bodemo odločno izvajali geslo: »Svoji k svojim!« Izmed gostilničarjev sta volila z nami gg. Celcer in Bračko; izmed trgovcev pa je posebno pohvalno omeniti gospo Swaty, katera je v odločilnem prvem razredu volila s Slovinci. Vsa čast! — Na občinski deski sem opazil, da so razglas iz drugega voliln. razreda ločili od ostalih dveh. Pisu teh razglasov je neki od jeze trepetala roka, ko je pisal prvega razreda volilni razglas, kar je razvidno iz pisave; trepetajoča roka je raz-

»O dobro! Vi ste Martin Završnik, mizarški pomočnik pri gospodu Ferjaniču.«

»Kako vam je to znano?«

»Bil je večkrat vaš mojster pri nas ter pravil o vas...«

Podasta se vsak na svoje mesto ter se začneta živahno pogovarjati.

Ko je šla zvečer Amalija domov, spremil jo je Tine. Ko korakata nekoliko časa, začne Tine:

»Nekaj bi vas rad vprašal, Amalija!«

»Kaj pa?«

»Že takrat na železnici sem občutil v svojem srcu ljubezen do vas. Ali bi vas smel ljubiti?«

Amalija zarudi; stisne mu desnico ter reče z rahlim glasom: »Tudi meni se je do vas tako godilo.«

Prav vesel pride Tine zvečer domov ter se poda k počitku. Vsled raznih mislij se še le jutraj zaziblje v mučen sanj.

Zdi se mu, da gleda v lično sobico, na katere sredini leži Amalija blede — mrtva. Ven iz kota prileze pošast ter zakriči: »To je delo tvojih rok«, ter pokaže v drugi kot, kjer so stale vislice. Tine zavpije in se zbudi. Dolgo so mu plavale te sanje pred očmi, potem jih je pa kmalu popolnoma pozabil.

Minulo je nekaj mesecev. Tine je prebiral

pridno v brezverskem duhu pisane knjige in časnike ter jih še več naročil, da je s tem berilom zalagal Amalijo. Tudi ona se je navzela hitro brezverskega duha, da se je niso nič več poprijeli nauki in opomini skrbnega očeta.

Neko nedeljo se je vršil v gostilni »pri zlatem levu« shod katoliškega delavskega društva, kjer se je zbralo na stotine delavcev in raznih rokodelcev. Razni govorniki so z jednatimi besedami navduševali delavce, da naj se združujejo ter delujejo po geslu: Vse za vero, dom, cesarja! Nakrat se zasliši grozno žvižganje in vpitje. Prišel je namreč Tine s svojo, od žganja vinjeno trumo, da bi preprečili zborovanje. Pa krščanski delavci so jih pometali ven.

Tine se poda od jeze škripaje z zobmi v gostilno »pri črnem orlu«, kjer se je v nasprotstvo shoda priredil ples. Ko pride v plesno dvorano, vrtela se je Amalija s krojaškim pomočnikom Antonom in ko izplešejo, vsedla se je zraven njega. To je Tineta močno razjezilo in kri mu je zavrela po žilah. Vsede se k mizi ter zakliče z močnim glasom:

»Amalija!«

(Dalje sledi.)